

V Кримські педагогічні читання

[Професор О. Романовський]

#18-19 от 27.08.2010

Формування нової інтелектуальної еліти – стратегічний напрям модернізації вищої освіти в Україні

Розвиток інтелектуального потенціалу суспільства, народу й особистості належить до пріоритетів українського державотворення. Інтелект – це стратегічний ресурс розвитку нашого суспільства як невід’ємної складової європейської і світової цивілізації.



Наука і високі технології, інформація і освіта, культура і виховання особистості є саме тією провідною ланкою у ланцюгу першорядних завдань, взявшись за яку можна розв’язати весь комплекс проблем і суперечностей, які стримують наш впевнений поступ сходами прогресу.

Національне відродження України та глибока трансформація суспільства потребують пошуку шляхів розв’язання складних соціально-економічних проблем, подолання системної кризи. Економічні досягнення та розвиток освіти тісно пов’язані, і боротьба за життєвий рівень починається в аудиторіях шкіл та вищих навчальних закладів.

Підтримка, нарощування інтелектуального потенціалу нації є відповіддю на виклик цивілізації, яка вступила в стадію свого інноваційного розвитку. Сьогодні і в майбутньому її успіх визначають вже не стільки матеріальні (природні) ресурси, скільки людський фактор, його інтелектуальні можливості, динамізм і творча спрямованість особистості. Саме вони забезпечують прорив у галузі високих технологій, а разом з ним – добробут народу, єдність людей творчих, довіру до влади, конкурентну спроможність та авторитет суспільства і

держави на міжнародній арені.

Державна підтримка освіти, науки і культури завжди була і залишається провідним принципом нашої внутрішньої політики. Стан справ у галузі економіки, на жаль, не дозволяє реалізувати його повною мірою. Не сприяють розвиткові інтелекту й перманентні політичні чвари – постійний атрибут нашого суспільного буття впродовж останнього десятиліття.

Однак, незважаючи на це, ми повинні шукати нові й нові можливості – економічні, політичні, соціокультурні, моральні – для зростання інтелекту, підвищення його дієздатності.

Суспільство і держава мають зробити все можливе для інтелектуально-творчої самореалізації особистості у всіх без винятку сферах її суспільної та індивідуальної життєдіяльності.

Історичний і геополітичний статус України як центрально-східно-європейської держави, наш людський, культурний, природоресурсний і виробничий потенціал у буквальному розумінні прирікає нас зайняти гідне місце серед розвинених держав і народів світу. Одночасно це – наша стратегічна мета.

Роль інтелекту в її досягненні складно переоцінити. Інтелект – джерело творчості, інноваційних технологій, які дають змогу не лише засвоювати кращі надбання прогресу і жити за його законами, а й робити свій внесок у творення цих надбань. Іншого шляху просто не існує. Пасивні споживачі чужої інтелектуальної продукції рано чи пізно опиняться на узбіччі загальноцивілізаційних процесів.

Слід наголосити, що в Україні все ж таки почався досить стрімкий процес створення нової еліти, яка прагнучиме рішучіших кроків у конструктивному реформуванні суспільства, прискоренні якісного перетворення суспільного життя в усіх його сферах.

Нова інтелектуальна еліта сучасної України – це, значною мірою, молоді люди, які активно і творчо діють в усіх основних сферах життєдіяльності українського суспільства: господарській, соціальній і духовній. Ці молоді люди відзначаються високим рівнем освіти, професіоналізмом у своїй сфері, знанням основ сучасного менеджменту. Вони досягають високих показників у професійній діяльності.

Сьогодні висуває принципово нові вимоги до вищої школи як стосовно організації підготовки фахівців принципово нової якості, так і відносно розробки та наукового обґрунтування моделей і методів управління, адекватних вимогам часу. Ці реалії досить чітко усвідомлюються провідними фахівцями у галузі підготовки кадрів нової генерації. Результатом напружених пошуків змісту філософії освіти на сучасному етапі стала розробка концепції формування національної управлінської гуманітарно-технічної еліти. Автори концепції професори О. Г. Романовський, Л. Л. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ, О. С. Пономарьов вважають, що «це мають бути фахівці-лідери, яким поряд із високою професійною компетентністю, притаманні висока духовність, морально-етичні переконання і загальна культура, інноваційний характер мислення і системний підхід до аналізу складних виробничих ситуацій. Однак чи не найголовнішою вимогою до них є глибоке усвідомлення самоцінності людини...»

Дуже важливим для розвитку цього напряму у вітчизняній вищій школі стало тісне співробітництво між провідними вченими в галузі педагогіки, психології та філософії освіти

наукових закладів Національної Академії педагогічних наук України і Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». Ця концепція систематично розвивається на конференціях, робочих зустрічах, семінарах і при створенні спільних наукових праць гуманітаріїв і технарів. При цьому вдосконалюється нова ідеологія і технології підготовки сучасних фахівців.

Традиції Кримських педагогічних читань було започатковано у рамках Міжнародного наукового семінару «INTERPARTNER-2000», де було вперше організовано секцію за участю провідних вчених у галузі філософії, педагогіки та психології. Саме під час проведення цих наукових заходів було висунуто ідею ректором НТУ «ХПІ» Л. Л. ТОВАЖНЯНСЬКИМ і проректором О. Г. РОМАНОВСЬКИМ про проведення окремої конференції з актуальних проблем педагогіки та психології освіти, починаючи з наступного року. На пропозицію академіка НАПН України, доктора філософських наук, професора І. А. ЗЯЗЮНА було обрано загальну назву «Кримські педагогічні читання». Другі читання 2002 року проходили під назвою «Розвиток творчого потенціалу гуманітарно-технічної еліти» (6–10 вересня 2002 р.), треті читання 2003 року – «Філософія освіти і гуманітарно-технічна еліта» (7–11 вересня 2003 р.), четверті – «Філософія освіти і формування національної управлінської гуманітарно-технічної еліти» були проведені 27–31 травня 2008 року.

За матеріалами конференції у 2002 році було започатковано видання збірки наукових праць «Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти». На сьогодні вже видано 30 томів цієї збірки, де розглядаються теоретико-методичні аспекти проблем нової філософії професійної освіти, феномени еліти та лідерства, становлення особистості, формування готовності до професійної діяльності. У матеріалах наукових статей знаходять своє відображення різноманітні підходи до підготовки еліти, аспекти психології управління та виховання сучасних професійних кадрів.

Серед постійних учасників конференції Василь Григорович Кремень – Президент Національної академії педагогічних наук України, дійсний член НАН та НАПН України, доктор філософських наук, професор; Іван Андрійович Зязюн – директор Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, доктор філософських наук, професор, дійсний член НАПН України; Нелля Григорівна Ничкало – академік-секретар відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України, дійсний член НАПН України, доктор педагогічних наук, професор; Іван Дмитрович Бех – директор Інституту виховання НАПН України, доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України; Валерій Юхимович Биков – директор Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, доктор технічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України; Володимир Іларіонович Луговий – Віце-президент НАПН України, директор Інституту вищої освіти НАПН України, дійсний член НАПН України, доктор педагогічних наук, професор; Віктор Петрович Андрущенко – ректор Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова, дійсний член НАПН України, доктор філософських наук, професор; Іван Федорович Прокопенко – ректор Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди, дійсний член НАПН України, доктор педагогічних наук, професор; Віктор Васильович Олійник – доктор педагогічних наук, професор, ректор ДВНЗ «Університет

менеджменту освіти» НАПН України, член-кореспондент НАПН України; Роман Семенович Гуревич – директор Інституту математики, фізики і технологічної освіти (Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського), доктор педагогічних наук, професор; Семен Устимович Гончаренко – дійсний член НАПН України, доктор педагогічних наук, професор Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України; Григорій Петрович Васянович – доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділом гуманітарної освіти Львівського науково-практичного центру професійно-технічної освіти НАПН України; Лариса Іванівна Зязюн – доктор педагогічних наук, професор, Олена Едуардівна Коваленко – доктор педагогічних наук, професор, ректор Української інженерно-педагогічної академії завідувач кафедри педагогіки і методики викладання; В'ячеслав Олександрович Кудін – доктор філософських наук, професор, провідний науковий співробітник відділу Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України; Лідія Сергіївна Нечепоренко – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна; Олександр Павлович Мещанінов – доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи Чорноморського державного університету імені Петра Могили; Людмила Петрівна Вовк – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та історії педагогіки Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова, Олена Миколаївна Пехота – завідувач кафедри освітніх технологій, директор Інституту педагогічної освіти Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського, доктор педагогічних наук, професор; Людмила Прокопівна Пуховська – доктор педагогічних наук, професор, проректор ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України; Валентин Васильович Рибалка – доктор психологічних наук, професор, провідний науковий співробітник відділу педагогічної психології і психології праці Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України; Андрій Віталійович Сущенко – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри управління навчальними закладами і педагогіки вищої школи Класичного приватного університету; Тетяна Іванівна Сущенко – доктор педагогічних наук, професор кафедри управління навчальними закладами і педагогіки вищої школи Класичного приватного університету, Василь Васильович Ягупов – доктор педагогічних наук, професор, Об'єднаний інститут при Національній академії оборони України; Февзі Якубович Якубов – ректор Кримського інженерно-педагогічного університету, доктор технічних наук, професор та багато інших видатних творчих особистостей.

Статус міжнародної конференції підтверджується постійною участю іноземних провідних науковців у галузі педагогіки та психології, філософії освіти – почесного ректора Вищої педагогічної школи, професора, доктора хабілітованного (дійсного) Тадеуша Левовицькі (м. Варшава, Польща), президента Асоціації «Університет ЖЕРОМ», доктора технічних наук, професора Іліаша Ніколае Константина (м. Петрошани, Румунія). Також у роботі конференцій брали участь вчені з Австралії, Болгарії, Грузії, Китаю, Молдови, Німеччини, Росії, США та Франції.

Україна представлена фахівцями провідних наукових установ Вінниці, Донецька, Запоріжжя, Львова, Києва, Миколаєва, Полтави, Сімферополя, Харкова, Ужгорода, Ялти. Це Військовий інститут Київського національного університету ім. Т. Г. Шевченка; Вінницький державний

педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського; ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України; Запорізький національний технічний університет; Інститут вищої освіти НАПН України; Інститут засобів навчання НАПН України; Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України; Інститут проблем виховання НАПН України; Київський національний університет ім. Т. Г. Шевченка; Національна Академія оборони України, Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова (м. Київ); Класичний приватний університет (м. Запоріжжя); Кримський державний гуманітарний інститут (м. Ялта); Кримський державний індустріально-педагогічний університет (м. Сімферополь); Миколаївський державний університет; Національна юридична академія ім. Ярослава Мудрого; Національний автомобільно-дорожній університет; Національний аграрний університет ім. В. В. Докучаєва; Національний університет внутрішніх справ; Регіональний центр екологічного менеджменту; Слов'янський університет; Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна; Харківська державна академія дизайну і мистецтв; Українська інженерно-педагогічна академія; Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди (м. Харків); Харківська облдержадміністрація; Національний Таврійський університет ім. Вернадського; Полтавський державний педагогічний університет; Чорноморський державний університет імені Петра Могили. Особливою творчою майстернею з розвитку і вдосконалення концепції стане конференція «Педагогіка вищої школи XXI століття і формування національної управлінської гуманітарно-технічної еліти» – V Кримські педагогічні читання, які буде проведено 14–17 вересня 2010 року. Організаторами конференції виступили: Міністерство освіти і науки України, Національна Академія педагогічних наук України, Харківська обласна рада, Харківська обласна державна адміністрація, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, Інститут вищої освіти НАПН України, Інститут проблем виховання НАПН України, Інститут засобів навчання НАПН України.

Провідною метою модернізації вищої освіти в Україні є досягнення принципово нового рівня якості підготовки випускника вищої школи. Вирішення цього завдання пов'язано із зміною акцентів у меті вищої освіти з формування майбутнього фахівця на вирішення проблеми цілісного розвитку особистості студента, його творчої індивідуальності, підготовки до професійної діяльності в умовах інноваційного розвитку суспільства. Викладач вищої школи у сучасних умовах є головним суб'єктом інновацій у сфері вищої освіти, інноваційного розвитку вищого навчального закладу і успішного врахування зовнішніх факторів інноваційних процесів у суспільстві.

Із задоволенням та гордістю можна сказати, що ми не тільки піднімаємо та обговорюємо серйозну проблему, але й робимо певні наукові та методичні кроки для втілення концепції у життя. Ми повсякчас знаходимо підтримку з боку вчених-філософів, психологів, педагогів, соціологів та інших провідних фахівців. Діалог і співробітництво з однодумцями продовжуються. Підтвердженням цьому, сподіваємось, стануть наступні П'яті кримські педагогічні читання, на які заявили участь, як наші постійні партнери, так і нові учасники. Сподіваємося, що наші інноваційні теоретичні і методичні роботи знайдуть підтримку і

будуть сприяти вирішенню головного завдання – формуванню національної управлінської гуманітарно-технічної еліти, яка є основою інтелектуального потенціалу суспільства. Вона піднімає управління в нашому суспільстві на новий вищий рівень, що служить основою для економічного та духовного розвитку нашої держави.

Професор О. Романовський, доцент О. Ігнатюк, кафедра педагогіки і психології управління соціальними системами НТУ «ХПІ»